

Kinder- mishandeling voorkomen: het kan

Jaarlijks worden in Nederland ruim 118.000 kinderen thuis mishandeld, verwaarloosd of misbruikt. Dat is gemiddeld één kind in elke schoolklas. Meestal vertellen kinderen niet uit zichzelf over hun benarde situatie. Ze durven niet, omdat ze bang zijn voor de gevolgen of ze schamen zich en proberen hun situatie daarom angstvallig geheim te houden. Of ze denken dat het er bij iedereen thuis zo aan toe gaat als bij hen. Toch zenden zij vaak wel allerlei (indirecte) signalen uit. Het is belangrijk dat leraren de signalen herkennen en actie ondernemen. Juist de docent LO kan hierin een belangrijke rol spelen.

TEKST: EDITH GEURTS

Het signaleren en aanpakken van kindermishandeling is geen sinecure: het vereist kennis, intuïtie, wil én lef. Om kindermishandeling te kunnen herkennen, heb je kennis nodig over de signalen die mogelijk op mishandeling en verwaarlozing kunnen wijzen en over wat je vervolgens kunt en moet doen.

Je moet durven vertrouwen op je intuïtie: signalen zijn niet altijd even duidelijk en soms slechts 'een gevoel dat er iets niet klopt'. Je moet bereid zijn kindermishandeling te zien: je moet erkennen dat het voorkomt, ook in jouw omgeving en dat kinderen er ernstige schade van kunnen ondervinden. De uitdrukking is niet voor niets: 'Je ziet het

Het belang van scholing van (toekomstige) professionals

Het is belangrijk dat toekomstige professionals al tijdens hun opleiding leren kindermishandeling en huiselijk geweld te signaleren en passende actie te ondernemen. Daartoe heeft Augeo speciaal voor beroepsopleidingen scholing ontwikkeld. Ook voor de opleidingsrichtingen Sport- en bewegingsleider en Docent lichamelijke opvoeding. Het opleidingspakket bestaat uit een digitale cursus voor studenten en een handleiding voor docenten. Dit studiejaar kunnen docenten van mbo- en hbo-opleidingen nog deelnemen aan een pilot. Vanaf volgend studiejaar is dit scholingsaanbod definitief beschikbaar. Meer informatie vind je op www.lerensignaleren.nl

pas als je het gelooft'. Bovendien vereist de aanpak van kindermishandeling lef. Zien dat een kind in de knel zit betekent ook iets doen. Kindermishandeling stopt over het algemeen niet vanzelf. Veel professionals vinden het moeilijk om in actie te komen. Veelgehoorde vragen en belemmeringen zijn:

- 'Is hier nou sprake van kindermishandeling of niet?'
- 'Wat als ik het verkeerd zie?'
- 'Ik weet niet goed wat ik kan doen' en
- 'Ik ken de ouders, schaadt het de vertrouwensband niet als ik over kindermishandeling begin?'

Allemaal begrijpelijke vragen en zorgen.

Blaauwe plekken als signaal

Tijdens het sporten of spelen kunnen kinderen kneuzingen of blauwe plekken oplopen. Blaauwe plekken of schaafwonden die het volg zijn van een ongelukje zitten vaak op de knieën, ellebogen, schenen, heupen, het voorhoofd of onder de kin. Daarnaast kunnen letsels ook door toedoen van iemand anders zijn ontstaan. De LO-docent ziet vaak als eerste dit soort letsels. Er is een aantal kenmerken van blauwe plekken en andere lichamelijke vervormingen die deze letsels 'meer verdacht' voor mishandeling maken. Het gaat dan om blauwe plekken die extreem groot zijn, als een kind meerdere blauwe plekken bij elkaar heeft. Of als een kind blauwe plekken heeft met een duidelijk (herkenbaar) patroon, zoals bijvoorbeeld de vorm van een gesp, van een riem of een afdruk van een stok.

Ook kan de plaats van een letsel je iets vertellen over de toedracht. Op bepaalde plaatsen van het lichaam ontstaan door vallen of stoten minder snel blauwe plekken. Dit geldt voor de driehoek tussen oor, nek en schouder. Mensen beschermen deze kwetsbare plek in een reflex door hun schouder op te trekken of hun arm

ervoor te doen. Ook de binnenzijde van armen en benen, de voorkant van de romp en plekken waar geen bot dicht aan de oppervlakte ligt (zoals de wangen, de zijkanten van de rug, de achterkant van de bovenbenen, de billen) zijn 'meer verdacht' voor kindermishandeling dan andere plaatsen op het lichaam en minder aanmerkelijk het gevolg van een ongeluk.

Gedragssignalen

Vaker dan lichamelijke letsels zal je signalen opvangen in het gedrag en in de interactie met andere kinderen of met hun ouders. Kinderen schrikken bijvoorbeeld bij onverwacht lichamelijk contact, willen zich niet omkleden voor de gymles of hebben faalangst tijdens het sporten. Vooral als kinderen zich van de een op de andere dag anders gedragen dan voorheen kan dat een signaal zijn dat er thuis iets aan de hand is. Ook kan het zijn dat mishandelde

signalen zijn meestal niet specifiek en kunnen op verschillende manieren geïnterpreteerd worden

kinderen zich opvallend gedragen tegenover andere kinderen: ze kunnen agressief zijn, wantrouwend of erg op zichzelf. Daarnaast kan de algehele verzorging van kinderen iets zeggen over hoe het thuis gaat. Het kan bijvoorbeeld gaan om kinderen die altijd te kleine sportkleding hebben, ondanks herhaaldelijke opmerkingen daarover, hun sportkleding vaak vergeten of kinderen waarvan andere kinderen zeggen dat ze stinken.

Interpreteren van signalen

Het opmerken van signalen is niet eenvoudig; signalen zijn meestal niet specifiek en kunnen op verschillende manieren geïnterpreteerd worden. Slechte schoolprestaties kunnen erop wijzen dat een kind thuis in de knel zit, maar ook andere oorzaken zijn natuurlijk mogelijk; dat zijn huisdier is weggevloden, enzovoort. Omdat signalen niet eenduidig zijn, is het belangrijk niet te overhaast conclusies te trekken. Tegelijkertijd is het ook belangrijk niet te snel te denken dat het wel mee valt. Omdat een LO-docent een kind in sportkleding ziet, kunnen letsels eerder opvallen. Belangrijk is dat, als je je zorgen maakt, je probeert meer duidelijkheid te krijgen over de achtergrond daarvan. Het kan daartoe handig zijn je zorgen te delen met bijvoorbeeld de groepsleerkracht of de vertrouwenspersoon op school.

Kinderen schrikken bijvoorbeeld bij onverwacht lichamelijk contact

Augeo

Augeo wil ervoor zorgen dat kinderen veilig en gezond kunnen opgroeien. We streven ernaar dat iedereen die met ouders en kinderen werkt, schadelijke en stressvolle opvoedsituaties kan signaleren en aanpakken; dat gezinnen in de knel, steun krijgen van de mensen om hen heen. Met deze doelen voor ogen ontwikkelen we online cursussen, een tijdschrift en innovatieve projecten. Onze producten worden al door meer dan 100.000 mensen gebruikt. Wil je een gratis abonnement op ons online tijdschrift over kindermishandeling en huiselijk geweld? Stuur dan een mail naar de redactie: info@augeo.nl.

ACUTE SITUATIE?
ONDERNEEM
DIRECT ACTIE!

Over het algemeen geldt: hoe meer signalen een kind uitzendt, hoe groter de kans is dat een kind thuis in de knel zit. Staar je echter niet blind op het aantal signalen: er zijn ook kinderen waar je niets aan merkt en die heel goed weten te verbergen dat zij problemen hebben. Sommige signalen zijn zo ernstig dat je direct actie moet ondernemen. Het signaleren van kindermishandeling is dus niet simpelweg het optellen van signalen die zondermeer aantonen dat ouders hun kind mishandelen.

Wat doen je na de signalering?

Als je signalen opvangt dat het niet goed gaat met een kind, kan je veel doen. Een eerste stap kan zijn aan het kind te vragen hoe het met hem of haar gaat. Kinderen zijn het meest geholpen met een liefdevolle, steunende relatie met een volwassene uit hun directe omgeving. Dat kan een opa, oma of buurvrouw zijn, maar

Kinderen zijn het meest geholpen met een liefdevolle, steunende relatie met een volwassene uit hun directe omgeving

ook een leerkracht of een sporttrainer. Soms kan het juist helpen dat een kind jou niet elke dag van de week ziet: omdat je iets verder af staat is het soms veiliger voor kinderen om juist jou hun verhaal te vertellen. Als je een gesprek aangaat met een kind, let er dan op dat je dat met een open houding doet. Je gaat niet op zoek naar 'bewijzen' van kindermishandeling, je gaat het gesprek aan vanuit oprechte interesse in het kind. Je maakt je zorgen en wilt iets voor het kind betekenen. Door open vragen te stellen, help je kinderen om in hun eigen woorden te

vertellen wat ze kwijt willen. 'Actief luisteren' is een manier om dergelijke gesprekken te voeren. Algemene regels bij actief luisteren zijn dat zinnen met 'Je ...' beginnen en op een vragende toon worden gesteld, zoals 'Je bedoelt dat...?' of 'Je hebt het gevoel dat...?'. Op deze manier vat de gesprekspartner de gevoelens van het kind in eigen woorden samen en voelt het kind zich serieus genomen en aangemoedigd om zijn verhaal te vertellen.

Werken volgens een meldcode

Om te weten wat je precies kunt doen voor een kind dat thuis in de knel zit, is de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling een goed hulpmiddel. Elke organisatie, of het nu een school is of een ander instituut, die werkt met kinderen en volwassenen dient een meldcode te hebben. Hierin staat beschreven wie welke stappen zet bij vermoedens van kindermishandeling. Deze meldcode geldt voor iedereen binnen de organisatie.

In deze meldcode is een stappenplan opgenomen, dat gebaseerd is op de volgende vijf stappen:

- Stap 1: in kaart brengen van signalen
- Stap 2: overleggen met een deskundig collega en eventueel advies vragen bij Veilig Thuis
- Stap 3: gesprek met de betrokkenen
- Stap 4: wegen van het geweld
- Stap 5: beslissen: hulp organiseren of melden.

Niet iedereen zal alle stappen zelf doorlopen. Zoek in de meldcode van jouw school of organisatie op welke stappen van jou verwacht worden en met wie je overlegt als je je zorgen maakt om een kind. Vaak is dat een vertrouwenspersoon op school. Samen bepalen jullie wat noodzakelijke stappen zijn. Zodat het kind en zijn ouders zo nodig geholpen worden. ■

Edith Geurts is inhoudsdeskundige kindermishandeling en huiselijk geweld bij Augeo

Contact:
info@augeo.nl